

Eesti Hariduse Kvaliteediagentuuri kuratooriumi istungi protokoll

15.03.2023

Kuratooriumi istung toimus 15. märtsil 2023 Zoomis. Istung algas kell 10.00 ja lõppes kell 12.00. Koosolekul osalesid kuratooriumi liikmed Mait Palts, Reelika Leetmaa, Ulla Preeden, Marcus Ehasoo, Mait Klaassen (lahkus 4. päevakorrapunkti arutelu ajal), Valdo Kalm, Liina Põld. Koosolekul osalesid ka HAKA juhataja Heli Mattisen ja üldhariduse valdkonnajuht Helen Arus. Koosolekut juhatas kuratooriumi esimees Ulla Preeden ja protokollis Helen Arus, kes täitis kuratooriumi sekretäri ülesandeid.

Päevakord

1. HAKA eelarve ja tegevuskava 2023 ülevaatus

Selgituseks: Eelarvefailis on erinevatel lehtedel ka 2021 ja 2022 eelarved. 2023. aasta eelarve struktuur on veidi muutunud, kuid on siiski võrreldav varasemate aastatega. Võrdlus 2022. aastaga on toodud eelarvetabeli lõpus. Iga eelarverea juurde on lisatud ka tegevused, mida sellest allikast rahastatakse.

2. Kõrghariduse hindamisnõukogu liikme valimine

Selgituseks: Kuratoorium arvas Anneli Entsoni tema enda soovil hindamisnõukogu koosseisust välja 06.02.2023. HAKA kuulutas välja konkursi teeninduse valdkonda esindava hindamisnõukogu liikme kohale. Esitati üks kandidaat transporditeenuste suunalt.

3. Kutsehariduse hindamisnõukogu liikme valimine

Selgituseks: Kuratoorium arvas hindamisnõukogu koosseisust välja õpilasliikme, kes kolm korda järjest ei osalenud nõukogu istungitel. HAKA kuulutas välja konkursi, tähtjaks laekus üks kandidaat, kelle esitas Tallinna Majanduskool.

4. ENQA hindamisaruande kinnitatud versiooni ülevaatus (lõplik aruanne kuratooriumi kaustas) ning arutelu teemal „Sõltumatu kvaliteediagentuur ühtse riigiameti koosseisus“. Arutelu sissejuhatus Heli Mattisenilt.

5. Ülevaade üldhariduse valdkonna arengutest (valdkonnajuht Helen Arus) Arutelu teemal „Õppija rolli tähtsustamine hariduse kvaliteedi tagamisel“.

Selgituseks: Eelmisel kuratooriumi koosolekul käis Valdo Kalm välja mõtte, et HAKA võiks laiemalt panustada hariduse valdkonna arengutesse. Jutuks tuli võimalik kampaania õpetajate puuduse teema. Arutasime meeskonnas ning pakume välja ühe idee, mida tahaksime teiega arutada.

6. Arutelu kuratooriumi töökorra üle (teise kuratooriumi liikme volitamine).

7. Infopunktid:

- Informatsioon kuratooriumi uute liikmete määramise kohta
- Kutse HAKA korraldatavatele täienduskoolituse konverentsidele

1. HAKA eelarve ja tegevuskava ülevaatus

Heli Mattisen tutvustas lühidalt HAKA eelarvet ja tegevuskava. Peamine eelarve suurenemine tuleneb üldharidusest, sh toetuse edasi andmine ülikoolidele arendusprogrammidega seotud tegevuste katmiseks. Väga ressursimahukas sellel aastal on ka täienduskoolituse kvaliteedihindamine. Hetkel pole kindel, milliste mahtudega me järgmisel aastal jätkame. Hetkel on endiselt väljakutse, et kutsehariduses pole toetuse andmise tingimused endiselt kinnitatud ja ilmselt märtsi lõpuks neid ei ka ei kinnitata. Hetkel katame kutsehariduse tegevusi kõrghariduse RE vahenditest.

Valdo Kalm juhtis tähelepanu vajadusele hoida kulude kasv kontrolli all, sh seoses üldhariduse valdkonna lisandumisega. Kas osa HTM ülesandeid on tulnud HAKAsse ja koos sellega ka inimesi, kes on seni üldhariduse valdkonnas tegutsenud? Heli Mattisen selgitas, et järelevalve jääb endiselt HTM vastutusele, kuid väga häid töötajaid on ministeeriumist HAKAsse tulnud küll – valdkonnajuht Helen Arus ning alates järgmisest nädalast tööd alustav üldhariduse arendusjuht Kaisa Musting.

Mait Klaassen uuris, kas on mõeldud riskide maandamisele, kui järgmisel aastal tuleks eelarvet, sh koosseisu kärpida. Heli Mattisen selgitas, et täienduskoolituse kvaliteedihindamisega on seotud kolm täiskohaga inimest, kelle töölepingud lõppevad 2023. aasta lõpus. Arengud täienduskoolituses sõltuvad selgelt täiskasvanute koolituse seaduse muudatuste menetluskäigust. Riik peab tõukefondide toetuste raames otsustama, mis edasi tehakse – kas tegevused jätkuvad või on tegemist ühekordse arendusprojektiga. Riigieelarvest HAKA lisarahastust saanud ei ole, viimasel viiel aastal on eraldi olnud ühes ja samas mahus. Ulla Preeden: Ka kuratooriumil on praegu keeruline kärpete võimaluste ja sellega seotud sisuliste muudatuse vajadusega ette tegeleda ning arvestada, kuna otsuseid veel langetatud ei ole.

Kuratoorium otsustas võtta eelarve ja tegevuskava teadmiseks.

2. Kõrghariduse hindamiskoostöö liikme valimine

Kõrghariduse hindamiskoostöö teeninduse valdkonda esindava liikme kohale esitati üks kandidaat, kes vastas nõukogu liikmele esitatavatele nõuetele. Kuratoorium

OTSUSTAS: Valida HAKA kõrghariduse hindamiskoostöö liikmeks Mihhail Kirejev.

Otsus võeti vastu 7 poolthäälega. Vastu 0.

3. Kutsehariduse hindamisnõukogu liikme valimine

Kutsehariduse hindamisnõukogu õpilasliikme kohale esitati ettenähtud tähtajaks üks kandidaat. Tallinna Majanduskool esitas kandidaadiks Liina Lilleniidu. EÕL esitas oma kandidaadi pärast esitamise tähtaega. Kuratoorium otsustas arvesse võtta ainult tähtajaks esitatud kandidaadi. Seega kuratoorium

OTSUSTAS: Valida HAKA kutsehariduse hindamisnõukogu liikmeks Liina Lilleniit.

Otsus võeti vastu 7 poolthäälega. Vastu 0.

4. ENQA hindamisaruande ülevaatus ja arutelu kvaliteediagentuuri sõltumatuse võimalikkusest ühtse riigiameti koosseisus

Heli Mattisen meenutas eelmisel kuratooriumi istungil tõstatunud küsimust HAKA kui riigiasutuse koosseisus iseseisvaid ülesandeid täitva üksuse staatusest ning tutvustas kuratooriumile lühidalt ette saadetud arutelupaberit „Sõltumatu kvaliteediagentuur ühtse riigiameti koosseisus?“

Ootus kuratooriumi arutelu osas: Arutelupaberi lõpus on toodud mitmeid arengustsenaariumeid, mille osas kuratooriumi liikmed võiksid oma arvamust avaldada. Küsimus eelkõige on selles, kas HAKA peaks paremini sulanduma riigiameti koosseisu või tuleks pigem võtta suund Soome haridusameti ja sealse agentuuri koostöömudelile (agentuur tegutseb ameti koosseisus, kuid eraldi seaduse alusel). Või on otstarbekas kaaluda HAKA eraldamist riigiasutuse koosseisust ning eraldi asutuse moodustamist või ühinemist mõne olemasoleva sihtasutusega või uue sihtasutuse moodustamist koos agentuuriga Erasmus+, mille vahendite kasutamine riigikoolidega seotud arendustegevusteks võib teatud tingimustel sattuda löögi alla. Tegemist on esmase mõttevahetusega kuratooriumi liikmetega. Taustainfoks on, et HTM on valmistamas ette õiguslikku analüüsi.

Liina Põld kinnitas, et HTM on probleemist teadlik ning õiguslik analüüs on valmimas.

Mait Palts: Kõige mõistlikum võiks olla Soome variandiga edasi minna. Tuleks vaadata samas pikemat perspektiivi ja kaasuvaid tegureid, sh Harno rollide muutust.

Marcus Ehasoo: Kahetsusväärne, et see olukord on üldse tekkinud. Seaduse tasandil reguleerimine võiks olla hetke variante silmas pidades kõige mõistlikum. Kindlasti peame ootama ära ka ministeeriumi poolse vaate.

Valdo Kalm: Pooldan samuti pigem Soome mudelit, eraldi asutuseks saamist pigem võiks võtta riskina.

Reelika Leetmaa: Minu hinnangul võiks olla HAKA iseseisev asutus. Olukorras, kus HTM on õigusruumi kujundaja, on ka selles osas konflikt kerge tekkima. Kas meil on pretsedenti kus riigiasutuse all on eraldi seaduse alusel tegutsev organisatsioon? Kas sel juhul oleks tegemist avalik-õigusliku mudeliga? Kindlasti on vaja HTMi poolset

analüüsi.

Ulla Preeden: Me oleme loonud uue kontseptsiooni – terve hariduse kvaliteet, selle võimestamine ja toetamine, on ühes organisatsioonis. Ma ei toeta kindlasti järgmise koosluse tegemist, kus paneme mingid Harnost “üle jäävad” ülesanded sunduslikult kokku. Tahtes olla eriti kõrghariduses tõsiselt võetav agentuur ka rahvusvahelisel tasemel, siis peab meil olema väga selge ja iseseisev roll. See annab ka sõnumi, et hariduse kvaliteet on oluline. Mis iganes kujul juriidiliselt lõpuks agentuur on, siis peab jääma iseseisev ja usaldusväärne organisatsiooni kuvand seda mudelit toetama. Toon näite meie kõrgkoolist. Oleme samuti HTM haldusalas tegutsev riigikool, nii nagu peale meie veel neli rakenduskõrgkooli. Meil kõigil on oma individuaalne bränd, toimetame suuresti iseseisvalt.

Marcus Ehasoo tõstatas küsimuse, millist mõju võiks Harno kui terviku brändi kujundamine avaldada HAKA brändile, mida on siiani eraldiseisvana arendatud. Ulla Preeden leidis, et kuni pole otsust edasiste arengute osas, ei ole kindlasti mõistlik hakata lõhkuma seda, mis on praeguseks kujunenud. Kuratooriumi liikmed toetasid seda seisukohta.

Ulla Preeden uuris, mis ajakavas õigusliku analüüsiga liigutakse. Heli Mattisen ütles, et kõigi eelduste kohaselt peaks analüüs enne suve valmima. Ideaalis võiks kuratooriumil olla võimalus analüüsi esmaversiooniga järgmisel koosolekul tutvuda. Liina Põld leidis, et see oleks mõistlik, sest kuratooriumilt võib tulla kasulikku sisendit ka analüüsi. Liina Põld lubas, et võtab analüüsi osas järje hoidmise enda peale.

Ulla Preeden võttis arutelu kokku: Muudatusi – ei juhtimispõhimõtete ega identiteedi osas – ei ole mõtet teha enne, kui on selge, millises suunas areng läheb. Hoiame HAKAt ja tema identiteeti sellisena, nagu ta praeguseks on välja kujunenud. Ootame ära juriidilise analüüsi ja seejärel saame juba aruteludega edasi minna. Kuratooriumi liikmed toetasid seda lähenemist.

5. Ülevaade üldhariduse valdkonna arengutest ja arutelu õppija rollist kvaliteedi tagamisel

Helen Arus tegi kuratooriumi liikmetele ülevaate sisehindamise ja järelevalve rollidest ning HAKA tegevusplaanist perioodil 2023-229. Üldhariduses on siiani olnud kaks tugevat alussammast – üks on sisehindamine, mis on olnud toetatud projektipõhiselt mõned aastad tagasi. Nüüd toimetavad koolid sellega omatahtsi, ettekirjutused riigi poolt on minimalistlikud. Teine pool on järelevalve, mis ei ole regulaarne, vaid pigem juhtumipõhine. Mõni kool ei ole järelevalvet kogunudki. Sisehindamine toimib omasoodu, järelevalve omasoodu, kuigi järelevalves võetakse ette ka sisehindamise aruanded.

HTMiga aruteludes on tulnud lauale teema, kuidas toetada koole, kellel on suuri väljakutseid õppija ja tema arengu toetamisel. TLÜ piloteeris arendusprogrammi 2021-2022. Selle piloodi õppetunnid on andnud sisendi 7-aastasessse programmi, mida rahastatakse töökefondidest. Helen tutvustas joonist, mis kajastab kavandatud tegevusi.

Koolide võimekus tõendus põhised oma tegevust analüüsida on kesine. Haridussilma juurde loodav koolipõhine töölaud tuleb koolidele selle juures appi.

Lisaks sellele, et kool ise peeglist vaatab, oleks vaja objektiivset välisvaadet. Välisvaate pakkujad oleksid hariduse valdkonna praktikud ja teoreetikud, mitte inspektorid. Kriitilised hariduse sõbrad. Vajadus kriitilisi sõpru kasutada võib tekkida juba eneseanalüüsi käigus. Määratlemist vajab ka pidaja roll kvaliteedihindamise protsessis.

2023. aastata lõpuks peab olema kvaliteedihindamise süsteem ära kirjeldatud. Lisaks töörühmale on kokku kutsutud ka [üldhariduse nõukoda](#). Kaasame kriitilisi lugejaid ning korraldame septembris 5 suurt piirkondlikku arendusseminari. Detsembris peaksime minema pilooti esimese 10 kooliga.

Arutelu:

Valdo Kalm mainis, et kutsekoolide ja nende kogemuse kaasamine arendusprogrammide rakendamisel võiks samuti kasuks tulla. Helen Arus selgitas, et praegu oleme kaasanud kutsekoolide inimesi kriitiliste sõpradena, aga ka mentoritena saaks kutsekoolide juhte kaasata. Mudeli väljatöötamisel peame kindlasti arvestama ka sellega, et näiteks mitmed täiskasvanute gümnaasiumid tegutsevadki juba kutsekoolide juures.

Reelika Leetmaa uuris, kuidas on plaanis kvaliteedihindamises kasutada õppijate, õpetajate ja lapsevanemate tagasisidet. Senise kogemuse põhjal võib öelda, et sageli tagasisidet ei küsita, ja kui küsitakse, siis ei tea, kas ja kuidas sellega arvestatakse. Helen Arus kirjeldas riikliku rahuloluküsitlusega seonduvaid probleeme – osa koole ei

ole kunagi rahuloluküsitlustes osalenud, osades koolides on vastajate arv nii väike, et tulemustega ei ole midagi peale hakata. HAKA teeb ilmselt ministriumile ettepaneku teha rahuloluküsitluses osalemine koolidele kohustuslikuks. Reelika uuris ka seda, millised koolid praegu arendusprogrammides osalevad. Helen märkis, et eelmisel aastal osalesid väikesed põhikoolid erinevatest Eesti regioonidest, sel aastal lisandusid ka suuremad koolid, näiteks 5 kooli Tallinnast. Probleem on selles, kuidas välja selekteerida need koolid, kellele seda abi on kõige rohkem vaja. Andmed ei ole kvaliteetsed ega erista koole piisavalt..

Liina Põld rõõmustas, et üldhariduse nõukoja koosseisus on olemas ka tööandjate esindaja. Hästi oluline, et kaasaksime valdkonna väliseid inimesi nendesse aruteludesse, mis puudutab arenguid hariduse valdkonnas. Seadusloomesse ootame HAKA panust kindlasti, sealhulgas ettepanekuid erinevate regulatsioonide muutmiseks.

Marcus Ehasoo küsis, mil määral on plaanis kasutada hindamismudelid juba olemasolevaid mudeleid, mida on ju päris palju – koolijuhtide kompetentsimudel, ettevõtliku kooli mudel, õpetajate pädevusmudel jms. Teiseks – tundub, et selles mudelis tuleb mingi fookus võtta, kõike ju korraga haarata ei saa. Helen selgitas, et fookuse osas on töörühm ühel meelel – fookus on õppija areng. Ehk siis on fookuses õppija üldoskused, ainealased teadmised ja oskused ning heaolu. Kogu maailma tõesti kirjeldada ei saa, seda, millest lähtuda, on väga palju. Oluline on mitte uputada koolide eneseanalüüsi üle kõikide erinevate teemadega. Praegusel hetkel kaardistame erinevaid mõõtmisvahendeid, mida saaks kooli tasandil eneseanalüüsiks kasutada, et õppija arengu erinevaid aspekte analüüsida. Vaatame, kuidas on hindamine lahendatud Euroopas, ka Uus-Meremaal. Teeme koostööd erinevate osapooltega, näiteks Heateo SA, mis töötas välja koolijuhtide kompetentsimudeli uue versiooni. Väga tihe on koostöö Harno koolituskeskusega, et kvaliteedihindamisest tuleks sisend ka koolituspakkumisse. Vaatame süsteemi kui tervikut. Digitaalse töölaua osas – kõik erinevad eneseanalüüsi mudelid tuleks sinna kokku tuua (küberturvalisus, vaimne tervis, ettevõtlus jms).

Valdo Kalm märkis, et võib-olla ei ole vaja jalgratast leiutada – maailmas on olemas palju juba äraproovitud kvaliteedijuhtimise mudeleid, sh ettevõtluse valdkonnas.

Reelika Leetmaa viitas, et töötukassa pakub karjääriteenuseid üldhariduskoolides. Arutleme selle üle, mis on need õpiväljundid, mida õpilane peab saavutama karjääripädevuste osas, mida see tähendab kooli õppekava ülesehitamisel. Töötukassas oli arutluse all UK mudel (Gotsby Benchmarks), millest oleks võib-olla õppida. Võiksime HAKAga sel teemal eraldi suhelda. Helen oli heal meelel nõus.

Ulla Preeden tõi välja oma tähelepanekud: Üldhariduskoolides on sisehindamine hektiline. Tean seda, olles ise ühe kooli juures hoolekogus ja ka KOVi juures tegutsemas. Oluline teada, kas kvaliteedihindamine saab olema kohustuslik või jääb see kooli või KOVi otsustada. Vabatahtlikul tööriistal ei ole tänapäeval mõju, kehvemad võivad jääda pildilt välja. Mudeli juures tasuks kaaluda hoolekogu rolli sissetoomist.

Hoolekogu arvamuse sissetoomine peaks olema kohustuslik, seal on ju ka pidaja esindajad sees. Rahuloluküsitluste tulemused on kindlasti väga olulised, neid võib olla erinevaid, samas tundub, et need ei ole üldhariduses niivõrd väärtustatud. Olen praegu ise ühe omavalitsuse haridusvõrgu korrastamise juures, mudel võimaldaks pilti selgemaks saada. Helen kinnitas, et piloodi tulemusel peab HAKA HTMile esitama ettepanekud mudeli rakendamiseks. See tähendab üksiti ka vastust küsimusele – mida nende hindamistulemustega peale hakata. Oluline, et asi ei piirduks hinnanguga, vaid järgneksid arendused.

Ulla Preeden: Oluline on välja pakkuda ka järel tegevusi, lahendusi, järgmisi samme.

Liina Põld: Kooliküsitlus on rahuloluküsitluses üks konstruktidest, seal on palju häid konstrukte. Väga oluline, et räägime rohkem õppija heaolust ja tema arengust koolis. Oluline nügida koole nende andmete teadvustamise ja väärtustamise suunas.

Valdo Kalm märkis, et uue hindamissüsteemi loomine on väga suur väljakutse. Seejuures on tarvis väga hästi läbi mõelda, milliseid kvaliteedinõudeid püstitame. Kui paneme väga kõrged nõuded olukorras, kui teame, et meil on nii palju õpetajaid puudu, siis ei ole sellest kasu. Kas siin ei ole vastuolu, et tormame ägedalt süsteemi looma, aga probleem on tegelikult selles, et õpetajaid ei ole, kes seda kvaliteeti tagaksid. Oluline, et me ei pingutaks sellega üle. Kui on hea hindamissüsteem, aga elluvijaid napib, siis pole asjal mõtet.

Ulla Preeden rõhutas, et olles ise ka omavalitsuse tasandil nõ pidaja esindaja rollis, leiab ta, et pidaja peab ise otsustama, mida ta siis eelkõige arvestab – kas oluline on õppija areng ja heaolu või muud aspektid. Omavalitsustele on vaja andmeid ja analüüse, mille alusel otsuseid vastu võtta.

Arutelu teemal „Õppija rolli tähtsustamine hariduse kvaliteedi tagamisel“ toimub järgmisel kuratooriumi koosolekul.

6. Arutelu kuratooriumi töökorra muutmisest (teise kuratooriumi liikme volitamine)

Kuratoorium otsustas lükata arutelu edasi, et selles saaksid osaleda ka uued kuratooriumi liikmed.

7. Infopunktid

Heli Mattisen informeeris kuratooriumi uutest kuratooriumi liikmetest, kes on nimetatud HAKA partnerorganisatsioonide poolt: Rektorate Nõukogu nimetas oma esindajaks Ülle Jaakma, Eesti Koolijuhtide Ühendust hakkab kuratooriumis esindama Toomas Kruusimägi ning Eesti Õpilasesinduste Liitu Marcus Ehasoo.

Heli Mattisen tegi ettepaneku, et järgmisel kuratooriumi koosolekul võiks kuratoorium füüsiliselt kokku tulla. Selleks ajaks on ka uued kuratooriumi liikmed kinnitatud ning arutelu, mis järgmisel koosolekul plaanis - „Õppija rolli tähtsustamine hariduse kvaliteedi tagamisel“ – oleks kindlasti vahetum ja sisukam, kui kuratoorium tuleb päriselt kokku. Kuratooriumi liikmed olid nõus ning Ulla Preeden tegi ettepaneku, et

järgmise koosoleku võiks ka veidi pikema teha. Heli Mattisen saadab muudetud kalendrikutse.

Ulla Preeden

kuratooriumi esimees

/allkirjastatud digitaalselt/

Helen Arus

kuratooriumi sekretär ülesannetes

/allkirjastatud digitaalselt/